

Na kraju su knjige „Popis literature“ (255-277), recenzije kustosice Pomorskoga muzeja u Splitu Gordane Tudor i muzejske savjetnice u Pomorskom muzeju „Sergej Mašera“ u Piranu Nadje Terčon (278-281) te „Indeks brodova“ (282-288).

Knjiga *Parobrodi Jadrana na razglednicama* donosi, uza zanimljive ilustracije, velik broj korisnih podataka o povijesti pomorstva na Jadranu koji će biti od velike pomoći svim čitateljima koje zanima povijest pomorstva na Jadranu, a posebno povjesničarima i muzealcima.

Gordana Milaković

Franc Branko Ancelj, *Sto godina pulskih vizura: sabrani feljtoni & izabrani polemički članci*, Pula: Galerija Cvajner / Društvo arhitekata Istre – Società architetti dell'Istria, 2013., 269 str.

Knjiga Franca Branka Ancelja *Sto godina pulskih vizura: sabrani feljtoni & izabrani polemički članci* na 269 stranica sadrži 40 feljtona koje je autor objavljivao u dnevnim novinama *Glas Istre* od 13. siječnja 2007. do 21. lipnja 2008. godine. U njima je nastojao prikazati usporedbu izgleda pojedinih mjesta u Puli u prvom desetljeću 20. i na početku 21. stoljeća. Kako se radi o burnih stotinjak godina, Ancelj je prikazao što se događalo i u međuvremenu. Tumači kako je želio, kao Puležan kojemu je stalo do grada, istaknuti napredak i pozitivne promjene, ali i upozoriti na ono što smatra pogubnim anomalijama. U feljtonima riječju i fotografijom (450 arhivskih i autorovih fotografija) prati razvoj gradskih lokaliteta. U analitičko-komparativnim komentarima autor kontinuirano umeće kritički diskurs zalažući se za urbanu kulturu.

Pišući o pulskim vizurama tijekom dvadesetoga stoljeća, Ancelj je pod povećalo uzeo mnoge važne zgrade, poput katedrale, željezničkoga i autobusnoga kolodvora, kazališta, kina, gradskih kupališta (*Bagno Polese*, Val-kane, Stoja), tržnice, pošte, Narodnoga doma, suda, zatvora, ali i pojedine ulice (Flanatička, Kandlerova, Sergijevaca), trgove (Forum, Danteov trg, Trg Republike) i parkove (Mornarički, Valerijin, Monte Zaro). Pisao je i o nestalim dijelovima grada, Šijanskoj šumi, Brijunskom otočju i, naravno, simbolu Pule – Areni.

Budući da nemamo dovoljno prostora da se posvetimo svakom podlistku, prikazat ćemo nekoliko izabranih članaka. Feljtonom pod naslovom „Palača prohujala s vihorom“ (3. 2. 2007., 19-22) Ancelj je istaknuo da bi velik broj kuća u Puli i u današnje vrijeme obogaćivao gradski pejzaž da nisu „fizički nestale ‘zahvaljujući‘ ludilu i gluposti tzv. homo sapiensa“. Tijekom bombardiranja Pule u Drugom svjetskom ratu porušene su mnoge zgrade pa je tako svoj kraj imala i palača nadvojvode Karla Stjepana, koja se nalazila na obodu pulske povijesne jezgre, podno zelenoga Monte Zara, odmah do otmjenoga Mornaričkoga kasina. Danas se na mjestu nekadašnje aristokratske palače nalazi dogradnja zgrade Glavne pošte.

Autor se osvrnuo i na gradski prijevoz u članku „Pulski JGP – od tramvaja do cirkusa“ (10. 2. 2007., 23-27) naglasivši da je Pula u 20. stoljeće ušla s više od 50 tisuća stanovnika te da je bez čekanja slijedila stremljenja novoga doba. Na području današnje Hrvatske pulski je električni tramvaj bio prvi instaliran, a ironijom sudbine i prvi demontiran. Ancelj piše da je sredinom 20. stoljeća i Pula „nasjela na štos“ i tramvaje zamijenila autobusima te je tako, za razliku od mnogih europskih gradova, osiromašila ne samo život, nego i sliku grada. „Prije sto godina, (tada još austrijska) Pula i Strasbourg (tada još njemački) bili su otprilike *al pari*. Danas su po svemu dan i noć. Strasbourg je porastao, postao jedna od metropola nove Europe, a njegova povijesna jezgra proglašena je pješačkom zonom. Po kojoj smije voziti tramvaj. Pa ga, kad je već tako, koriste baš svi i pritom su još neizmjerljivo sretni i zadovoljni. A kad bi tko pokušao milo im sredstvo JGP-a unakaziti, recimo nekom reklamom, bijesni bi ga građani već naveli pameti. Jer, tamo kapitalizam ipak nije – podivljao.“ (27)

Velebnom zdanju, zaštitnom znaku Pule, autor je posvetio članak „Arena za parade i monade“ (13. 10. 2007., 135-140). Istaknuo je da je 1930. zatrpana središnja jama u borilištu, a uređeno stubište za gledatelje. Tek nakon rata, kada se stanje u Puli normaliziralo, Arena je ponovno oživjela, održavali su se operni festivali pa je pokrenut i filmski festival. Do prvih godina 21. stoljeća u Areni su nastupali svjetski poznati tenori Domingo, Carreras i Pavarotti, te druge glazbene zvijezde poput Vanesse Mae, Paca de Lucije, Stinga, Norah Jones. Arenu, najveće otvoreno kino na svijetu, pohodili su i Sophia Loren, Yul Brynner, Elizabeth Taylor, Richard Burton. Okolica je Arene bila i ostala nedorečena, a sve do prije sto pedeset godina stajala je u izolaciji jer su je Rimljani sagradili izvan grada.

Kao primjer dobroga uređenja ulice, Ancelj ističe Flanatičku ulicu, kojoj je posvetio feljton „Good bye, Lenin – vidimo se u Flanatičkoj“ (2. 6. 2007., 77-82). Bivša Lenjinova ulica, danas Flanatička, prema autorovu je sudu jedna od malobrojnih ulica zbog kojih se Pula ne treba stidjeti, a živost u njoj dokazuje da i Puležani vole situacije kad im grad postane *gradskiji*. U nekoliko je faza cijela ulica podvrgnuta temeljitoj obnovi i svestranom uređenju te je postala pulska „špica“. S time je možda u vezi podatak iz autorove biografije na kraju knjige, gdje piše da je „programirao, projektirao, dizajnirao rekonstrukciju Flanatičke ulice i Narodnog trga“ (271).

Drugi dio knjige, „Izabrani polemički članci“ (241-269), sadrži četiri teksta. U prvom, „Kako uspješno unakaziti dio grada?“ (26. 11. 2005., 243-248), autor se osvrće na plan koji je predvidio izgradnju zgrade između Ulice starih statuta i Splitske te je prijetio da taj komadić grada bude „zauvijek unakažen i upropašten“. „Hoće li argumenti snage (galame) nadjačati snagu argumenta? Tko to tamo ne voli Pulu?“ (7. 12. 2006., 249-257) naslov je članka u kojem Ancelj iznosi argumente za izgradnju na području od Forumu do Glavne pošte, koje je nekada bilo dio starogradske jezgre stradale u Drugom svjetskom ratu. O problemu prometa i parkirnih kuća piše u trećoj raspravi „Tko se boji parkirnih kuća?“ (16. 6. 2007., 258-262), dok se u posljednjem članku, „Urbana kultura u dubokom hlađenju“ (5. 10. 2007., 263-269), osvrće na manjkavost sadržaja koji čine život u jednom gradu ljepšim.

Feljtoni nisu samo autorov osvrt na posljednjih pulskih sto godina, već su i poticaj za daljnja promišljanja o očuvanju i valorizaciji kulturno-povijesnoga nasljeđa, ali i budućega razvitka grada. *Sto godina pulskih vizura* su i svojevrsni memento odnosu prema tritisućljetnom gradu u 20. i na početku 21. stoljeća te bi trebali postati i obvezno štivo za sve stanovnike Pule da bolje upoznaju svoj grad, a posebice za one koji se svake četiri godine žele useliti u zgradu na Forumu istočno od Augustova hrama.

Željko Cetina